

Баланюк Іван Федорович

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

Balaniuk Ivan

*Dr. Sc., Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID: 0000-0002-8320-6383*

Іваночко Богдан Романович

*аспірант кафедри економічної кібернетики
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Ivanochko Bohdan

*Postgraduate Student of the Department of Economic Cybernetics
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID: 0000-0002-5943-1097*

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-12-10559

МЕТОДОЛОГІЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ІНВЕСТИЦІЯМИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

METHODOLOGICAL ASSESSMENT OF INVESTMENT ACTIVITIES AND ORGANIZATION OF ECONOMIC CONTROL OVER INVESTMENTS IN TERRITORIAL COMMUNITIES

Анотація. Вступ. Інвестиції є основою для розвитку соціальної інфраструктури, підвищення якості життя населення та зростання економічного потенціалу на місцевому рівні. Основним інвестиційним ресурсом громад є кошти місцевого бюджету, які спрямовуються на видатки розвитку: придбання основного капіталу і капітальні трансферти. Після проведення реформи децентралізації та передачі значної частини податкових надходжень громадам, їх інвестиційні можливості зросли. Одним з основних аспектів інвестиційної діяльності є економічний контроль за інвестиціями, який передбачає належний моніторинг, оцінку ефективності та забезпечення прозорості інвестиційних процесів. Відсутність належної системи контролю часто призводить до нецільового використання ресурсів, низької ефективності реалізації інвестиційних проектів.

Мета. Метою статі є дослідження методологічної основи оцінювання інвестиційної діяльності територіальних громад і організації економічного контролю за інвестиціями.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети було використано такі наукові методи: аналізу і синтезу для оцінювання обсягів капітальних інвестицій з місцевих бюджетів, діалектичний для узагальнення поняття інвестиційної діяльності територіальних громад та економічного контролю, абстрактно-логічний для узагальнення і формування висновків. Методологічною основою дослідження є праці вітчизняних вчених з питань соціально-економічного розвитку, інвестиційної діяльності та економічного контролю в територіальних громадах, а також офіційні веб-портали державних органів влади.

Результати. У статті проаналізовано бюджетні інвестиції територіальних громад, тобто вкладення коштів із місцевих бюджетів у розвиток інфраструктури, економіки та соціальної сфери, спрямовані на покращення умов життя мешканців, підвищення рівня добробуту громади та створення передумов для її сталого розвитку. Встановлено, що основним методом оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад є аналіз капітальних видатків місцевих бюджетів. Для досягнення максимально ефективного соціально-економічного розвитку необхідний економічний контроль за інвестиційною діяльністю громад. Розроблено пропозиції до організації економічного контролю, який дозволяє максимально

знизити ймовірність неефективного використання бюджетних коштів, стимулює відповідальність як з боку органів влади, так і з боку інвесторів, а також підтримує громадське довір'я до інвестиційних процесів.

Перспективи. У подальших дослідженнях оцінки інвестиційної діяльності громад необхідно приділити увагу розробці інтегрованих методів оцінки, які дозволяють комплексно оцінювати не лише фінансові результати проектів, але й їх соціальний, екологічний та культурний вплив на громаду. Крім того, дослідження повинні сприяти розвитку методів оцінки ризиків, пов'язаних з інвестиціями, оскільки кожен проект має свої потенційні фінансові, економічні, політичні та соціальні ризики.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, територіальні громади, методологія, організація, економічний контроль, капітальні видатки.

Summary. Introduction. Investments are the basis for social infrastructure development, improving the quality of life of the population and increasing economic potential at the local level. The main investment resource of communities is local budget funds, which are allocated for development expenditures: acquisition of fixed capital and capital transfers. After the decentralization reform and the transfer of a significant part of tax revenues to communities, their investment opportunities have increased. One of the main aspects of investment activity is economic control over investments, which involves proper monitoring, assessment of efficiency and ensuring transparency of investment processes. The lack of a proper control system often leads to misuse of resources and low efficiency of implementation of investment projects.

Purpose. The purpose of the article is to study the methodological basis for evaluating the investment activities of territorial communities and organizing economic control over investments.

Materials and methods. To achieve the set goal, the following scientific methods were used: analysis and synthesis to assess the volume of capital investments from local budgets, dialectical to generalize the concept of investment activity of territorial communities and economic control, abstract-logical to generalize and form conclusions. The methodological basis of the study is the works of domestic scientists on issues of socio-economic development, investment activity and economic control in territorial communities, as well as official web portals of state authorities.

Results. The article analyzes the budget investments of territorial communities, that is, investments from local budgets in the development of infrastructure, economy and social sphere, aimed at improving the living conditions of residents, increasing the level of well-being of the community and creating prerequisites for its sustainable development. It is established that the main method of assessing the investment activity of territorial communities is the analysis of capital expenditures of local budgets. To achieve the most effective socio-economic development, economic control over the investment activities of communities is necessary. Proposals have been developed for the organization of economic control, which allows to minimize the likelihood of ineffective use of budget funds, stimulates responsibility on the part of both authorities and investors, and also supports public trust in investment processes.

Discussion. Further research into community investment assessment should focus on developing integrated assessment methods that allow for a comprehensive assessment of not only the financial outcomes of projects, but also their social, environmental, and cultural impacts on the community. In addition, research should contribute to the development of methods for assessing the risks associated with investments, as each project has its own potential financial, economic, political, and social risks.

Key words: investments, investment activity, territorial communities, methodology organization economic control, capital expenditures.

Постановка проблеми. Розвиток української економіки в сучасних умовах в багато чому залежить від рівня розвитку територіальних громад. Інвестиційна діяльність територіальних громад полягає у вкладенні ресурсів, як внутрішніх так і зовнішніх, в їх соціально-економічний розвиток, зокрема будівництво нової та оновлення наявної комунальної і соціальної інфраструктури. Тобто інвестиції є основою для розвитку інфраструктури, підвищення якості життя населення та зростання економічного потенціалу на місцевому рівні. Основним інвестиційним ресурсом громад є кошти місцевого бюджету, які спрямовуються на видатки розвитку: придбання основного капіталу і капітальні трансферти. Після проведення реформи децентралізації та передачі значної частини податкових надходжень громадам, їх інвестиційні можливості зросли. Проте російська агресія і спричинений нею правовий режим воєн-

ний стан, мали негативний вплив на капітальні вкладення у соціально-економічний розвиток. Тому актуальним є проведення оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад в сучасних економічних реаліях.

Також, одним з аспектів інвестиційної діяльності є економічний контроль за інвестиціями, який передбачає належний моніторинг, оцінку ефективності та забезпечення прозорості інвестиційних процесів. Відсутність належної системи контролю часто призводить до нецільового використання ресурсів, низької ефективності реалізації інвестиційних проектів.

Отже, важливою є розробка методик та інструментів для об'єктивної оцінки інвестиційної діяльності на рівні громад, а також удосконалення системи економічного контролю за інвестиціями, що дозволить забезпечити їх ефективне використання і максимізацію соціально-економічних вигод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інвестиційної діяльності та економічного контролю за інвестиціями піднімалось такими вченими, як: Р. М. Минів, Ю. О. Залевський [1], Л. В. Галан, Г. С. Белова [2], О. Я. Стойко, І. А. Шубенко [3], Д. І. Шеленко [4], О. Г. Шпикуляк [5], Т. Г. Васильців, О. П. Мульська, К. Ю. Шопська [6].

Зокрема, в науковій праці Р. М. Минів, Ю. О. Залевський проводять аналіз концептуальних поглядів щодо методологічної оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад з різними підходами і показниками. В процесі аналізу вони пропонують систему показників оцінки інвестиційної активності територіальних громад та порядок розрахунку їх інтегральної величини, що дозволяють оцінити інвестиційний процес в регіонах України та окремих територіальних громадах за різними параметрами оцінки рівня соціально-економічного розвитку з урахуванням впливу кризи. Л. В. Галан, Г. С. Белова акцентують увагу на питанні посилення фінансової спроможності громад і залучення додаткових фінансових ресурсів та інвестицій для реалізації проєктів розвитку в об'єднаних територіальних громадах шляхом використання широкого спектру механізмів позабюджетного фінансування місцевого розвитку. Я. О. Стойко, І. А. Шубенко досліджують тенденції наповнення і використання коштів місцевого бюджету, зокрема капітальних видатків, встановлюють їх частку у відношенні до валового внутрішнього продукту та зведеного бюджету України. О. Г. Шпикуляк, Д. І. Шеленко розглядають питання розвитку громад шляхом інвестицій у підприємництво як зі сторони приватного сектору так і органів місцевого самоврядування. На потребі концептуальної оцінки реалізації засад інклюзивного розвитку сільських територій за участі інтегрування акцентують увагу О. Г. Шпикуляк, М. М. Ігнатенко., А. А. Швець. Т. Г. Васильців, О. П. Мульська, Ю. К. Шопська виділяють основні види та методи економічного контролю над інвестиційною діяльністю громад, а саме: обстеження фінансово-економічного стану, моніторинг фінансово-господарської діяльності, фінансово-економічна експертиза використання бюджетних коштів. Оцінку інституційної системи управління надходженням інвестицій у розвиток територіальних громад України розкрито у праці авторів [7, с. 87]. Методологічна оцінка інвестиційної діяльності та організація економічного контролю за інвестиціями тісно пов'язані з теоретичними аспектами контролю господарської діяльності підприємств, оскільки обидва напрями спрямовані на підвищення ефективності управління та забезпечення раціонального використання ресурсів [8, с. 90]. На використанні інвестицій як ресурсного потенціалу в організаційно-правових структурах з елементами ІТ-менеджменту, наголошено у праці [9, с. 40], що забезпечує низку гарантій, зокрема електронний моніторинг, обов'язкове погодження з інвесторами реалізації товарів,

послуг та проєктів та залучення страхових компаній на умовах аутсорсингу. Проте в сучасних економічних умовах питання методологічної оцінки інвестиційної діяльності та розробки системи економічного контролю над інвестиціями в територіальних громадах потребує подальшого вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є проведення методологічної оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад та дослідження системи економічного контролю за цими інвестиціями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим фактором для економічного та соціального розвитку територіальних громад є інвестиції. Вони стимулюють розвиток місцевого бізнесу, створення нових робочих місць, що в свою чергу призводить до зростання доходів населення та збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів. Це дозволяє громадам мати більше фінансових ресурсів для реалізації соціальних програм та розвитку інфраструктури. Інвестиційна діяльність є діями та заходами органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб із залучення інвестицій у територіальні громади [10, с. 94]. Ця діяльність полягає у залученні та використанні фінансових, матеріальних і людських ресурсів для розвитку економічної, соціальної та інфраструктурної сфери на рівні територіальних громад. Інвестиційна діяльність органів місцевого самоврядування включає в себе не лише пошук і залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, а й управління ними з метою реалізації проєктів, що сприяють ефективному розвитку громади. Оцінка інвестиційної діяльності територіальних громад є важливим процесом для визначення ефективності використання ресурсів та досягнення поставлених цілей. Основними методами такої оцінки можна вважати аналіз соціального ефекту та економічний аналіз, які полягають у вимірюванні впливу інвестицій на зайнятість, доходи населення, розвиток інфраструктури, покращення соціальних умов, екологічний стан і загальний рівень життя громади. Соціально-економічні методи також включають оцінку мультиплікативного ефекту інвестицій, який визначає, як вкладення впливають на суміжні галузі економіки та як вони стимулюють зростання інших секторів. Наприклад, розвиток транспортної інфраструктури не тільки створює нові робочі місця, але й покращує умови для бізнесу, стимулюючи загальний економічний розвиток громади.

Хоча інвестиційна діяльність громад передбачає залучення інвестицій із зовнішніх джерел та приватного сектору, основні інвестиції забезпечуються внутрішніми ресурсами. На думку О. М. Свінцова, З. В. Кваснія, Ю. В. Даниленка основною формою фінансового забезпечення територіальних громад залишається бюджетне фінансування, від якого залежить рівень їх економічного та соціального розвитку, а збільшення обсягу місцевих податків та зборів може стати джерелом фінансування для

місцевих бюджетів [11]. В цьому контексті інвестиціями з місцевого бюджету можна вважати ті видатки які органи місцевого бюджету спрямовують на соціально-економічний розвиток. Це визначення підтверджують А. О. Касич, В. І. Глухова, Х. В. Кравченко, які зазначають, що бюджетні інвестиції — це капітальні видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу, на будівництво (придбання), ремонт, реконструкцію та реставрацію об'єктів виробничого і невиробничого призначення, на створення державних запасів і резервів; на придбання капітальних активів [12].

Таким чином можна сказати що основною складовою інвестиційної діяльності територіальних громад є бюджетні інвестиції з місцевих бюджетів — вкладення коштів у розвиток інфраструктури, економіки та соціальної сфери, спрямовані на покращення умов життя мешканців, підвищення рівня добробуту громади та створення передумов для її сталого розвитку. Можна виділити такі аспекти бюджетних інвестицій у соціально-економічний розвиток громад:

- фінансування інфраструктурних проєктів, яке включає будівництво, реконструкцію та модернізацію об'єктів соціальної, транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури. Наприклад, ремонт доріг, будівництво лікарень, шкіл, водопроводів чи очисних споруд. Такі інвестиції спрямовані на забезпечення базових потреб населення та створення комфортного середовища для проживання;
- підтримка економічного розвитку шляхом вкладення коштів у створення індустріальних парків, підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток туристичної інфраструктури. Це сприяє залученню додаткових приватних інвестицій, створенню нових робочих місць та зростанню податкових надходжень до місцевого бюджету;
- покращення соціальної сфери завдяки інвестуванню у створення та покращення умов у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, спорту та соціального захисту. Наприклад, це може бути будівництво дитячих садків, оснащення медичних закладів сучасним обладнанням, створення культурних центрів чи спортмайданчиків;
- підтримка екологічних ініціатив через виділення коштів у природоохоронні заходи, такі як озеленення, впровадження енергоефективних технологій, управління відходами, очищення водойм. Це сприяє поліпшенню екологічного стану території та підвищенню її привабливості для мешканців і туристів;
- впровадження інновацій, шляхом спрямування бюджетних інвестицій у на впровадження цифрових рішень для підвищення ефективності управління, наприклад, автоматизації комунальних послуг, впровадження електронного урядування.

Після завершення реформи децентралізації у 2020 році, новостворені та вже існуючі на той

момент, територіальні громади отримали значні можливості здійснення інвестиційної діяльності за рахунок вкидання ресурсів місцевих бюджетів у соціально-економічний розвиток. Головним викликом і перешкодою цій діяльності стало повномасштабне вторгнення, що почалось 24 лютого 2022 року. Введення правового режиму воєнного стану мало значний вплив як на дохідну частину місцевих бюджетів територіальних громад так і на можливість здійснення ними видатків розвитку. Так, в проведеному дослідженні С. Б. Єгорова, А. Ю. Бережна, роблять висновок, що дохідна частина місцевих бюджетів в умовах воєнного стану мала нестабільний характер тільки в перший рік війни, але при належній підтримці міжнародних партнерів дохід вдалось стабілізувати навіть враховуючи, що деяким категоріям бізнесу було офіційно дозволено не платити певні податки. У свою чергу витрати на економічну діяльність, екологічну безпеку в умовах війни відійшли на другий план і на сьогоднішній день цей напрям ще не було стабілізовано, оскільки пріоритетними стали витрати на оборону та безпеку [13]. Інститут витрат в економічній теорії і практиці господарювання набуває особливої актуальності в умовах війни, коли витрати на економічну діяльність та екологічну безпеку відійшли на другий план, поступившись пріоритетом фінансуванню оборони та безпеки, що потребує стабілізації цього напрямку в майбутньому [14]. Отже, в контексті сучасних політико-економічних умов, можливості інвестиційної діяльності територіальних громад значною мірою залежать від зовнішніх факторів тому при її оцінюванні варто враховувати режим воєнного стану.

Оцінити інвестиційну діяльність територіальних громад можна методом порівняння обсягу капітальних видатків місцевих бюджетів за роки після завершення децентралізації, на прикладі Івано-Франківської області (рис. 1).

З наведеного рисунку можна зробити твердження, що бюджетні інвестиції мають тенденцію до зростання після проведення реформи децентралізації, не зважаючи на різке падіння у 2022 році, викликане повномасштабним воєнним і воєнним станом. Отже, навіть в теперішніх умовах органи місцевого самоврядування нарощують інвестиційну діяльність та шукають можливості збільшення бюджетних видатків на забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад. Тобто розвиток громад відбувається в певній мірі незалежно від центральної влади, тому можна зробити припущення, що в результаті реформи децентралізації громади досягли певної фінансової автономії в питаннях сталого розвитку. Сталість розвитку територій означає також соціальну ефективність, що проявляється у соціальній відповідальності, яка досягається завдяки ощадливості, адже саме така ідеологія побудови механізму взаємодії продуктивних сил та розвитку виробничих відносин,

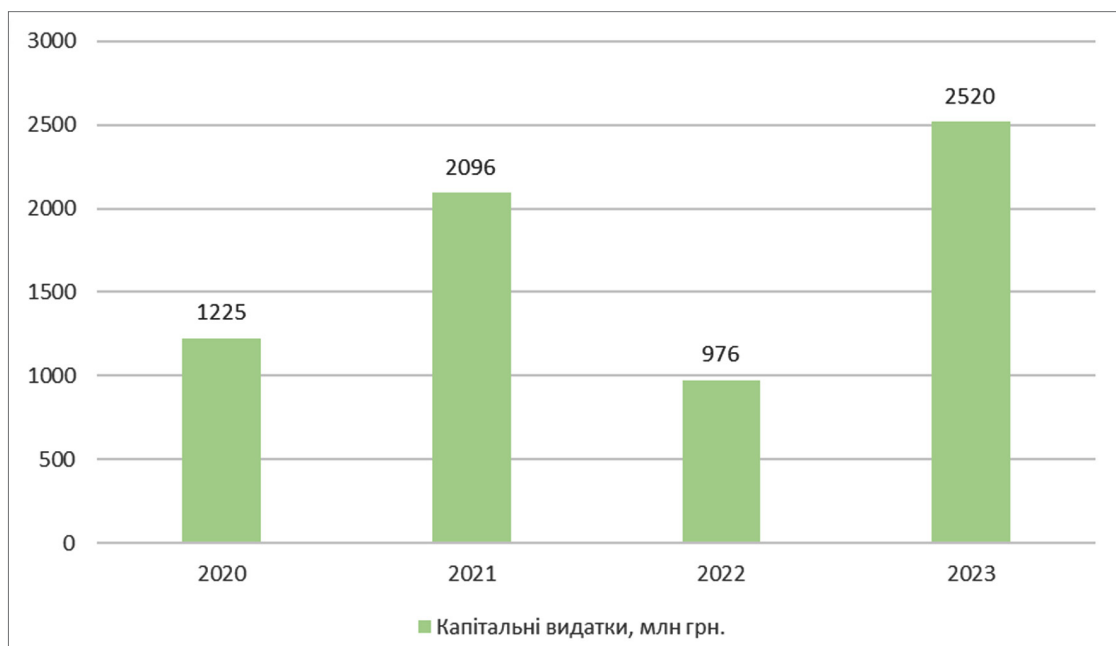

Рис. 1. Обсяг капітальних видатків територіальних громад Івано-Франківської області за 2020–2023 роки
Джерело: розроблено авторами на основі [15]

забезпечує соціально ефективне використання економічного потенціалу громад [16, с. 14]. Інвестиції у формі капітальних видатків з місцевих бюджетів, поділяються на придбання основного капіталу та капітальні трансферти підприємствам, установам, іншим органам управління і населенню. Здійснити оцінку інвестиційної діяльності громад можна також і за структурою цих видатків на прикладі капітальних видатків громад Івано-Франківської області за 2023 рік (табл. 1).

З наведеної таблиці видно, що найбільші обсяги інвестиції громади вкладають у капітальний ремонт об'єктів, які перебувають у їх власності, тобто у соціальну інфраструктуру, а також капітальні трансферти комунальним підприємствам які цю інфраструктуру обслуговують.

Проаналізувавши обсяги капітальних видатків з місцевих бюджетів можна надати загальну оцінку інвестиційній діяльності територіальних громад, оскільки ці видатки формуються як із внутрішніх ресурсів, тобто власних податкових і інших надходжень, так і залучених з інших бюджетів, міжнародних організацій та від урядів інших держав. Але цей метод не охоплює інвестиції які вкладаються приватним сектором та іншими стейкхолдерами в об'єкти напряму, тобто ті які не проходять через місцеві бюджети громад.

Проведена оцінки дає можливість зробити висновок, що інвестиційна діяльність громад має тенденцію до збільшення обсягу вкладення інвестицій у об'єкти соціальної інфраструктури завдяки росту надходжень із різних джерел в місцеві бюджети.

Таблиця 1

Капітальні видатки територіальних громад Івано-Франківської області за 2023 рік

Статті видатків	Заплановано на рік, грн	Фактично виконано, грн	% виконання
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	307 564 642	432 215 137	141
Капітальне будівництво (придбання)	244 790 597	224 055 400	91.52
Капітальний ремонт	925 146 531	826 996 586	95.03
Реконструкція та реставрація	66 794 139	72 651 057	108.76
Придбання землі та нематеріальних активів	1 653 900	1 589 000	96.07
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	713 846 924	675 315 981	94.60
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	161 406 565	152 213 708	94.30
Капітальні трансферти населенню	154 250 116	153 587 535	99.57

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

Враховуючи це, більш актуальним стає питання організації економічного контролю за інвестиціями в територіальних громадах для досягнення максимально ефективного соціально-економічного розвитку. Такий контроль спрямований на оцінку, аналіз та перевірку правильності і доцільності використання інвестиційних ресурсів, а також на забезпечення прозорості, законності і результативності інвестиційних процесів на рівні громад.

Пропонується виділити такі основні елементи економічного контролю за інвестиційною діяльністю територіальних громад:

- *оцінка ефективності інвестицій* — контроль здійснюється для визначення, чи приносять інвестиції бажані економічні та соціальні результати для громади, чи досягаються поставлені цілі. На основі оцінки ефективності інвестиційних проектів можливо прийняти рішення щодо реалізації проекту або вибору найкращої альтернативи серед кількох варіантів, що враховує фінансові, економічні та соціальні аспекти і дозволяє забезпечити оптимальне використання ресурсів і максимізувати прибуток або соціальну користь, а також дозволяє виявити ризики, пов'язані з проектом і розробити стратегії для їх управління [17, с. 278];
- *контроль за використанням бюджетних коштів* — основні інвестиції в громадах здійснюються у формі капітальних видатків місцевих бюджетів, контроль забезпечує правильність використання цих коштів відповідно до затверджених планів та нормативів. Функція контролю бюджетів територіальних громад полягає в порівнянні множини величин, які за своєю природою визначають лімітовані показники напрямів діяльності органів місцевого самоврядування, що має забезпечити досягнення визначених цілей [18, с. 99];
- *перевірка реалізації проектів* — перевіряється, чи виконуються інвестиційні проекти у встановлені терміни, в межах кошторисів та з дотриманням вимог бюджетного законодавства;
- *профілактика корупції та зловживань* — економічний контроль також включає перевірку можливих випадків зловживань, корупційних ризиків або порушень законодавства під час здійснення інвестиційної діяльності;
- *забезпечення прозорості* — важливим аспектом є відкритість процесу інвестування для громади та громадськості, забезпечення доступу до інформації щодо інвестиційних проектів, їх фінансування та результатів;
- *залучення громадськості* — місцеві жителі мають бути залучені до визначення пріоритетів розвитку своєї громади, щоб інвестиції були спрямовані саме на ті сфери, які найбільше відповідають їхнім потребам. Процеси децентралізації фінансових ресурсів та перенесення низки функцій на базовий рівень управління суттєво активізували громадськість у питаннях здійснення громадського контролю.

Як результат, має місце зростання фінансової грамотності населення (зокрема мешканців сільських територіальних громад) в частині формування та використання бюджетних ресурсів на місцевому рівні, а також поступове включення мешканців в процеси управління соціально економічним розвитком територіальних громад [19, с. 114].

Таким чином, економічний контроль за інвестиційною діяльністю територіальних громад має на меті забезпечення ефективного використання ресурсів, зниження ризиків, підвищення прозорості та сприяння сталому розвитку громади. Він дозволяє максимально знизити ймовірність неефективного використання бюджетних коштів, стимулює відповідальність як з боку органів влади, так і з боку інвесторів, а також підтримує громадське довір'я до інвестиційних процесів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Встановлено що основною складовою інвестиційної діяльності територіальних громад є бюджетні інвестиції з місцевих бюджетів — вкладення коштів із місцевих бюджетів у розвиток інфраструктури, економіки та соціальної сфери, спрямовані на покращення умов життя мешканців, підвищення рівня добробуту громади та створення передумов для її сталого розвитку. На основі даного твердження можна зробити висновок, що основним методом оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад є аналіз капітальних видатків місцевих бюджетів. Найбільші обсяги інвестиції громади вкладають у капітальний ремонт об'єктів, які перебувають у їх власності, тобто у соціальну інфраструктуру, а також капітальні трансферти комунальним підприємствам які цю інфраструктуру обслуговують. Проведена оцінка дає можливість зробити висновок, що інвестиційна діяльність громад має тенденцію до збільшення обсягу вкладення інвестицій у об'єкти соціальної інфраструктури завдяки росту надходжень із різних джерел в місцеві бюджети. Враховуючи це, більш актуальним стає питання організації економічного контролю за інвестиціями в територіальних громадах для досягнення максимально ефективного соціально-економічного розвитку. Економічний контроль за інвестиційною діяльністю територіальних громад має на меті забезпечення ефективного використання ресурсів, зниження ризиків, підвищення прозорості та сприяння сталому розвитку громади.

У подальших дослідженнях оцінки інвестиційної діяльності громад необхідно приділити увагу розробці інтегрованих методів оцінки, які дозволяють комплексно оцінювати не лише фінансові результати проектів, але й їх соціальний, екологічний та культурний вплив на громаду. Важливо, щоб індикатори оцінки відображали такі фактори, як зміни в рівні зайнятості, покращення інфраструктури, зростання доходів громади чи покращення якості життя мешканців. Крім того, дослідження повинні сприяти розвитку методів оцінки ризиків, пов'яза-

них з інвестиціями, оскільки кожен проект має свої потенційні фінансові, економічні, політичні та соціальні ризики. Дослідження економічного контролю за інвестиціями в територіальних громадах повинні

охоплювати кілька ключових напрямків, що сприятимуть підвищенню ефективності та прозорості інвестиційних процесів, а також забезпеченню місцевого соціально-економічного розвитку.

Література

1. Минів Р.М., Залевський Б.О. Методологічні аспекти оцінки інвестиційної діяльності територіальних громад. *Modern Economics*. 2023. № 39. С. 118–124.
2. Галан Л.В., Белова Г.С. Удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю в територіальних громадах. *Економіка і суспільство*. 2022. Вип. 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-53>.
3. Стойко О.Я., Шубенко І.А. Оцінка фінансових показників діяльності територіальних громад України. *Проблеми економіки*. 2022. № 2. С. 163–174. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-2-163-174>.
4. Баланюк І.Ф., Шпикуляк О.Г., Шеленко Д.І., Семанюк І.М. Пріоритети розвитку територіальних громад в управлінні інвестиційним потенціалом на засадах стимулювання підприємництва. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2024. № 1. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-1-9611>.
5. Шпикуляк О.Г., Ігнатенко М.М., Швець А.А. Концептуальні оцінки реалізації засад інклюзивного розвитку сільських територій за участі агрохолдингових інтегрованих формувань. *Економіка АПК*. 2021. № 3. С. 97–111. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103096>.
6. Васильців Т.Г., Мульська О.П., Шопська Ю.К. Засоби фінансового контролю розвитку об'єднаних територіальних громад. *Регіональна економіка*. 2021. № 1. С. 81–90.
7. Шеленко Д., Шпикуляк О., Бойчук А. Стратегічні пріоритети управління формуванням інвестиційного потенціалу розвитку територіальних громад на засадах активізації підприємництва. *Економічний простір*. 2024. (189). С. 85–90. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-16>.
8. Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І., Якубів В.М. Теоретичні аспекти контролю господарської діяльності підприємств. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. Вип. 7. Івано-Франківськ: Плай, 2009. С. 86–90.
9. Матковський П.Є., Шеленко Д.І., Левандівський О.Т. Кооперація сільськогосподарських підприємств на основі їх земельного та інноваційно-інвестиційного ресурсного потенціалу. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 2 (39). С. 37–40. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.39-6>.
10. Баланюк І.Ф., Іваночко Б.Р. Інвестиційне забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Аграрна економіка*. 2023. Т. 16, № 1–2. С. 91–98. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2023.01-02.091>.
11. Свінцов О.М., Квасній З.В., Даниленко Ю.В. Особливості фінансового забезпечення сталого інвестування територіальних громад в умовах воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. 2024. № 1. <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-5>
12. Касич А.О., Глухова В.І., Кравченко Х.В. Аналіз бюджетних інвестиційних ресурсів України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-36>
13. Єгоричева С.Б., Бережана А.Ю. Соціально-економічна політика децентралізації в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка і регіони* 2023. № 4(91). С. 43–50.
14. Шпикуляк О.Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці господарювання. *Збір. наук. праць. Економічні науки. Серія економічна теорія та економічна історія*. Луцьк, 2008. Вип. 5(19), Ч. 2. С. 323–329.
15. *Державний портал бюджету для громадян*. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 10.12.2024)
16. Шеленко Д.І., Шпикуляк О.Г., Баланюк І.Ф. Оцінювання результативності використання економічного потенціалу сільських територій регіону: аспекти сталого розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 8(08). С. 12–16. <https://doi.org/10.32782/dees.8-3>.
17. Мисяк І.М., Діжак В.В., Степась М.В. Оцінка ефективності реальних інвестиційних проектів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2023. Вип. 37. С. 277–283.
18. Василевська-Смаглюк О., Гура Н., Дерун І., Шевчук В. Концептуальні засади обліку та контролю бюджетів територіальних громад у воєнний час та в повоєнний період. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2023. Том 1 (48). С. 91–104.
19. Сторонянська І., Бея А. Особливості та проблеми здійснення громадського контролю виконання місцевих бюджетів територіальних громад. *Світ фінансів*. 2020. № 4 (65). С. 103–117.

References

1. Myniv R. M., Zalevsky B. O. Methodological aspects of assessing the investment activity of territorial communities. *Modern Economics*. 2023. No. 39. P. 118–124.
2. Galan L. V., Belova G. S. Improving the investment activity management system in territorial communities. *Economy and Society*. 2022. Issue 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-53>.

3. Stoyko O. Y., Shubenko I. A. Assessment of financial indicators of the activities of territorial communities of Ukraine. *Problems of economy*. 2022. No. 2. P. 163–174. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-2-163-174>.
4. Balanyuk I. F., Shpykulyak O. G., Shelenko D. I., Semanyuk I. M. Priorities for the development of territorial communities in managing investment potential on the basis of stimulating entrepreneurship. *Internauka. Series: "Economic Sciences"*. 2024. No. 1. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-1-9611>.
5. Shpykuliak O. H., Ignatenko M. M., Shvets A. A. Conceptual assessments of the implementation of the principles of inclusive development of rural areas with the participation of integrated agricultural holding formations. *Ekonomika APK*, 2021. No. 3. P. 97–111. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103096>.
6. Vasylytsiv T. G., Mulska O. P., Shopska Y. K. Means of financial control of the development of united territorial communities. *Regional economy*. 2021. No. 1. P. 81–90.
7. Shelenko, D., Shpykuliak, O., Boichuk, A. Strategic management priorities for the formation of the investment potential of the development of territorial communities on the basis of entrepreneurship activation. *Economic Scope*. 2024. No. 189. P. 85–90. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-16>.
8. Balaniuk I. F., Shelenko D. I., Yakubiv V. M. Theoretical aspects of control of economic activity of enterprises. *Bulletin of the Precarpathian University. Economics*. Issue 7. Ivano-Frankivsk: Play, 2009. P. 86–90
9. Matkovskiy P., Shelenko D., Levandivskyy O. Cooperation of agricultural enterprises based on their land and innovative investment resource potential. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*. No. 2 (39) 2023. P. 37–40.
10. Balanyuk I. F., Ivanochko B. R. Investment support for the socio-economic development of territorial communities. *Agrarian Economics*. 2023. Vol. 16. No. 1–2. P. 91–98. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2023.01-02.091>.
11. Svintsov O. M., Kvasniy Z. V., Danylenko Y. V. Peculiarities of financial support for sustainable investment of territorial communities in conditions of military stasis in Ukraine. *Scientific Bulletin of the International Association of Scientists. Series: economics, management, security, technologies*. 2024. No. 1. <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-5>.
12. Kasych A. O., Glukhova V. I., Kravchenko Kh. V. Analysis of budgetary investment resources of Ukraine. *Economy and Society*. 2022. Issue 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-36>.
13. Yegoricheva S. B., Berezhana A. Yu. Socio-economic policy of decentralization in Ukraine under martial law. *Economy and Regions*. 2023. No. 4(91). P. 43–50.
14. Shpykuliak O. H. Institute of costs in economic theory and practice of management. *Collection of scientific works. Economic sciences. Series economic theory and economic history*. Lutsk, 2008. Is. 5(19), Part 2. P. 323–329.
15. *State budget portal for citizens*. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.
16. Shelenko D. I., Shpykuliak O. G., Balaniuk I. F. Assessment of the effectiveness of using the economic potential of rural areas of the region: aspects of sustainable development. *Digital Economy and Economic Security*. 2023. Is. 8(08). P. 12–16. <https://doi.org/10.32782/dees.8-3>.
17. Mysyak I. M., Dizhak V. V., Stepas M. V. Assessment of the effectiveness of real investment projects. *Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series*. 2023. Issue 37. P. 277–283.
18. Vasylevska-Smaglyuk O., Gura N., Derun I., Shevchuk V. Conceptual principles of accounting and control of budgets of territorial communities in wartime and in the post-war period. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*. 2023. Vol. 1 (48). P. 91–104.
19. Storonyanska I., Belya A. Peculiarities and problems of public control over the implementation of local budgets of territorial communities. *World of Finance*. 2020. No. 4 (65). P. 103–117.